

## TARTU ÜLIKOOLI MAGISTREID 2009

Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudis kaitsti 2009. aastal viisteist magistritööd, neist neli eesti keele, üks eesti keele kui võõrkeele, üks soome keele ja kultuuri, üks soome-ugri keelte, neli eesti keele ja kirjanduse õpetaja ning neli mitte-eesti kooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja erialal.

Eesti keele erialal kaitsesid magistritöö Anni Jürine, Anneliis Klaus, Kristina Koppel ja Mervi Kalmus.

Anni Jürise magistritöö „Kaassõna- ja verbiühendite ümbertõlgendamine eesti kirjakeeles” (juhendaja Külli Habicht, oponent Ilona Tragel) käsitleb eesti kirjakeeles levivat suundumust: kirjutada kaassõna- ja verbiühendeid norminguvastaselt kokku. Töös uuritud riigieksamikirjandite põhjal ilmnes, et kaassõnaühendite kokkukirjutamine on aastate lõikes kasvanud, verbiühendite norminguvastane kokkukirjutamine on stabiilsem nähtus.

Anneliis Klausi magistritöö „Eitus eesti murretes” (juhendaja Liina Lindström, oponent Eva Velsker) kirjeldab eesti murrete korpusest kogutu põhjal eituse väljendamist eesti murretes. Töö eesmärk oli kaardistada eituse varieeruvust murretes, samuti analüüsida eituse väljendamise vahendeid 1960.–1970. aastate murdekeeles.

Kristina Koppeli magistritöö „Denominaalsed kausatiivid ja nende analüütilised vasted ajavahemikul 1890.–1990. aastad” (juhendaja Helle Metslang, oponent Petar Kehayov) uurib denominaalsete kausatiivide sünteetilisi ja analüütilisi vasteid kirjakeeles kahes lõikes, n-ö horisontaalsuunas ja vertikaalsuunas. Eesmärk oli selgitada, kuidas on kausatiivsuse väljendamine viimase sajandi jooksul muutunud ja kas kausatiivsuse väljendamisele on mõju avaldanud ka saksa, soome ja vene keel.

Mervi Kalmuse magistritöös „Isikuühildumine eesti murretes” (juhendaja

Liina Lindström, oponent Mari Mets) on vaatluse all isikule viitamine personaalpronoomeni ja/või pöördelõpuga kolme erineva murraku näitel. Töö tulemusena tõdetakse, et kuigi Eesti murretes ei ole põhimõtteliselt erinevaid isikuühildumissüsteeme, on eri piirkondade keelekujude vahelised erinevused ometi üsna suured.

Eesti keele kui võõrkeele erialal kaitses Julia Kuzjomkina magistritöö „Keelevead tõlkimisel vene keelest eesti keelde” (juhendaja Ingrid Rummo, oponent Madis Arukask). Töö eesmärk oli selgitada, milliste raskustega puutub kokku venekeelne inimene, tõlkides venekeelset teksti eesti keelde. Analüüsitakse tõlkimisel ettetulevaid keelevigu ja vigade liike, mis muudavad tõlketekstist arusaamise raskeks.

Soome keele ja kultuuri erialal kaitses Kersten Lehismets magistritöö „*Käsi*-sanan kieliopillistuminen suomessa ja virossa sekä viron *käsi*-grammien käännösvastineet suomessa” („Sõna *käsi* grammatiseerumine soome ja eesti keeles ning *käsi*-grammide tõlkevasted soome keeles”) (juhendaja Tuomas Huomo, oponent Ann Veismann). Töö uurib erinevaid ühendeid, milles *käsi*-gramm eesti ja soome keeles esineb. Tõlkevasted on esitatud selliste teemade puhul, kus tõlkevastete analüüs andis uudseid tulemusi. Töö käsitleb ka mõningaid verbi ja *käsi*-sõna ühendeid.

Soome-ugri keelte erialal kaitses Esta Prangel magistritöö „Eitus udmurdi keeles” (juhendaja Nikolai Kuznetsov, oponent Svetlana Edygarova). Töö uurimistulemused asetatakse keeletüpoloogilise konteksti, lähtudes Matti Miestamo standardeituse käsitlusest. Udmurdi keeles on eituse moodustamise produktiivseim ja levinuim viis lisada jaatavas lausesse eitusverb, mille tulemusel kaotab põhiverb vähemalt osa oma finiit-  
susest. Et eitusverbi vormid on üldistu-

mas, võib eitusverb tulevikus muutuda eitavaks partiklik.

Mitte-eesti kooli eesti keele ja kirjan-duse õpetaja erialal kaitsesid magistri-töö Elvira Zamahhova, Oksana Kokina, Olga Borissenko ja Julia Blinova.

Elvira Zamahhova magistritöö „Pop-muusika ja subkultuurid eri rahvusest noorte ühendajatena Eestis” (juhendaja Madis Arukask, oponent Ingrid Rummo) eesmärgiks oli välja selgitada, millised tänapäeva muusikastiilid võivad eesti ja vene noori ühendada või vähemalt soodustada vastastikust lähenemist.

Oksana Kokina magistritöö „Kodani-kuks kasvamine: ühiskonna- ja/või ko-danikuõpetuse õpikute kvalitatiivne analüüs” (juhendaja Silvi Tenjes, oponent Tiina Kikerpill) eesmärk oli välja selgi-tada, kas ainekavas on informatsiooni Eesti riigi muukeelsete rahvaste tradit-sioonidest ja kultuurist. Uuriti ka ühis-konna- ja inimeseõpetuse õpetajate vas-tuseid nende ainete õpetamise kohta.

Olga Borissenko magistritöö „Eesti keele õppe motivatsioon Tartu vene õppekeele koolides” (juhendaja Tiina Kikerpill, oponent Ellen Strohmann) käsitleb keeleõppemotivatsiooni komp-leksse süsteemina, mis võimaldab ini-mesel ära õppida ükskõik kui raske keele. Eesmärk oli välja selgitada 10. klassi õpilaste eesti keele õppimise motivatsioon.

Julia Blinova „Venekeelsete gümnaa-siumiõpilaste etnokultuuriline päritolu ja selle teadvustamine” (juhendaja Madis Arukask, oponent Ellen Stroh-mann) uuris õpilaste päritolu ning huvi oma päritolukultuuri vastu. Töö selgi-tas, mida venekeelsed õpilased arvavad kultuuridevahelistest suhetest.

Eesti keele ja kirjanduse õpetaja eri-alal kaitsesid magistritöö Ann Stein-berg, Linda Püssa, Nele Reimann-Trui-ja ja Kristina Ude.

Ann Steinbergi magistritöö „Põhi-kooli lõpetajate funktsionaalse lugemis-oskuse tasemest ilukirjanduslike teksti-de põhjal viie Eesti kooli näitel” (juhen-

daja Maigi Vija, oponent Kersti Lepajõe) eesmärgiks oli välja selgitada, kas 15–16-aastased õpilased tulevad edu-kalt toime ka ilukirjanduslike tekstide mõistmisega. Töö andis ülevaate põhi-kooli viimases klassis käivate õpilaste lugemisharjumustest ja -eelistustest ning seda mõjutavatest teguritest.

Linda Püssa magistritöö „Nüüdis-aegne eesti noorsooromaan” (juhenda-jad Mart Velsker ja Andrus Org, opo-nent Marja Unt) käsitleb noorsookir-jandust üldisemas plaanis ja toob välja noorsooromaanile omased iseloomuli-kud tunnused, samuti vaadeldakse noorsookirjanduse ja pedagoogika seo-seid, lähtudes põhikooli kirjanduse ainekavas toodud võtmepädevuste ja teemadega seotud valdkondadest. Vaat-luse all olid kirjastuse Tänapäev ja Eesti Lastekirjanduse Keskuse korral-dataval noorsooromaanivõistlusel au-hinnatud või äramärgitud teosed.

Nele Reimann-Truija magistritöö „Ai-nekava „Võru keel ja kultuur” I kooliast-mele ja metoodiline abivahend „Tijuht ABC kiräoppusõ manoq” õpetajatele” (juhendajad Karl Pajusalu ja Sulev Iva, oponent Triin Iva) eesmärgiks on anda õpetajale, kes alustab võru keele õpeta-misega esimeses kooliastmes, mitmesu-guseid metoodilisi nõuandeid tööks võru-keelse aabitsaga. Määratletakse võru-keelse algõpetuse eesmärgid, õppesisu ja -tulemused, millest õpetaja saaks lähtuda.

Kristina Ude magistritöö „Filmikunsti käsitlemise võimalusi üldhariduskooli kirjandustundides. Sass Henno romaani „Mina olin siin. Esimene arest” ja Albert Kivikase romaani „Nimed marmortahvil” ekraniseeringute näitel” (juhendaja Andrus Org, oponent Arne Merilai) annab ülevaate filmikunsti teoreetilise-st lähtekohast, filmikeelest, selle elementi-dest ning filmi ja kirjanduse vahelistest seostest. Töö praktilise osa eesmärk on pakkuda võimalikku õppematerjali selle kohta, kuidas filmikunsti kirjandustun-dides käsitleda.

Kultuuriteaduste ja kunstide instituudis kaitsti seitse magistritööd.

Neist üks oli Madli Pesti „Poliitiline teater Eestis ja Saksamaal 20.–21. sajandil” (juhendaja Luule Epner, retsensent Kristel Nõlvak). Töö annab ülevaate Eesti ja Saksamaa poliitilisest teatrist XX sajandi algusest kuni 2009. aastani. Autor jõuab järeldusele, et nüüdisaegne poliitiline teater on postdramaatiline ning töö kokkuvõttes esitatakse analüüsitava lavastuste ühisjooned: näitleja rolli eripära, võõritus, statistika ja faktide esitamine, dokumentaalsus, popkultuuri esteetika, ambivalentsus, plakatlikkus, ühiskondliku diskussiooni tekitamine, maailma muutmine.

Ülejäänud olid 3+1-magistritööd.

Magistritöö eesti kirjanduse alal „Albert Kivika futuristlik looming ja selle peegeldus romaanis „Nimed marmortahvilil”” kaitses Karin Kiisk (juhendaja Mart Velsker, oponent Janek Kraavi). Uurimus on jätkuks autori 2006. aastal kaitstud bakalaureusetööle „Futurism Eesti kirjanduses enne II maailmasõda”. Selles vaadeldakse süvenenumalt Albert Kivika futuristlikku loomingut. Uue teemana on sisse toodud romaanisarja „Nimed marmortahvilil” teine ja kolmas osa, kus Kivikas kujutab oma peategelast futuristliku kirjanikuna.

Ireene Viktori teatriteadusteemaline magistritöö „Interkultuurilisi transformatsioone eesti teatris” (juhendaja Kristel Nõlvak, oponent Luule Epner) tegeleb eelkõige Lääne ja Ida vahelise interkultuurilise teatri ja selle teooriaga. On antud ülevaade Jerzy Grotowski, Eugenio Barba, Peter Brooki, Ariane Mnouchkine'i ja Richard Schechneri loomingust. Põhjalikumalt on analüüsitud Peeter Jalakase lavastust „Eesti ballaadid” (lähtekohaks interkultuurilisus kui kultuuride sulam), Tiit Ojasoo ja Ene-Liis Semperi lavastust „Perikles” (interkultuurilisus kui eksootiline iluasi) ja Jaan Toominga lavastust „Pime da toa Kuningas” (interkultuurilisus kui kultuuride põrkumine).

Jaanika Hunt kaitses folkloristika alal magistritöö „Meedia surmakultuuri suundumuste suunajana 20.–21. sajandi vahetuse Eestis” (juhendaja Marju Torp-Kõivupuu, oponent Ülo Valk). Selles vaadeldakse, kas ja millises suunas on meedia mõjutanud surmakultuuri ja suhtumist surma XX–XXI sajandi vahetuse Eestis. Autor on korraldanud internetis ankeetküsitluse, mille põhjal ta püüab anda teatava ülevaate hetkel valitsevast suhtumisest surma ning surma kajastamisse meedias. Ta tõdeb, et vastused ei aidanud tõestada meedia negatiivset mõju ega hirmu tekitamist surma ees, küll aga paistab ajakirjandus sageli tekitavat hoopis ükskõiksust ja eitavat suhtumist, mitte tugevaid tundeid.

Kairi Jets kaitses maailmakirjanduse õppetoolis väitekirja „Gooti elementid Angela Carteri jutukogus „The bloody Chamber” ja Karen Orlau kogumikus „Sealtmaalt”” (juhendaja Marina Grišakova, oponent Kersti Unt). Ta võrdleb briti ja eesti autorit, otsides ja leides nende loomingus gooti elemente.

Katrin Kanguri maailmakirjanduse õppetoolis kaitstud magistritöö „Jan Troelli „Hamsun” – filminarratiiv ja selle (auto)biograafilised alustekstid” (juhendaja Marina Grišakova, oponent Kersti Unt) käsitleb Knut Hamsuni teost „Rohtunud radadel”, Thorkild Hanseni ja Per Olov Enquisti tõlgendusi ning Jan Troelli filmi „Hamsun”, mis toetub nimetatud teostele.

Hedi-Liis Toome magistritöö teatriteaduse alal „„Kas on elu pärast kapitalismi?” Uurimus Von Krahli Akadeemia projektist” (juhendaja Ester Vösu, oponent Anneli Saro) analüüsib Von Krahli Akadeemia projekti kolme peamist komponenti (loenguid, etendusi ja telesaadet), annab ülevaate projektis osalejatest ning seal toimunust.

TIIA MARGUS, HILLE ROOTS